

פרשת וארא
ג' שבט ה'תשפ"ד
שנה י"ב גליון י"ז

סדר קריש לשב"ק	מוצש"ק	הדלקת הנרות	לעיקוואוד
8:58/9:41	6:06	4:34	ברוקלין
8:58/9:41	6:03	4:31	ירושלים
8:35/9:13	6:12	4:18	בני ברק
8:37/9:15	6:09	4:33	אלעד
8:36/9:15	6:10	4:26	

רחמי עלי

ליקוטי מאמרים ודברי חיווק ואמונה מספרים הקדושים על פרשת השבוע

ידבר אלוקים אל משה ויאמר אליו אני ה'.

נ"ל עפ"י דברי אזמו"ר הקדוש ממאגלניצא זצ"ל שהקשה על כפל הדברים, וגם השינוי לשון וידבר ויאמר. ופירש רבינו כך. וידבר אלקים אל משה, דבר אתו משפט כמו שפירש רש"י על שהקשה לדבר למה הרעתה, ויאמר אליו, קאי על משה רבינו עליו השלום, שאמר מענה רך והתנצלות אני ה', היינו **אני כל כוונתי לא היה רק ה'**, היינו למען כבוד ה' המחולל בעיני פרעה ועבדיו, שיאמרו מבלתי יכולת ה' חס ושלום, לכן אין להאשים אותי. ודפח"ח.

הרה"ק ר' חיים מאיר יחיאל ממאגלניצא ז"ע, תורת השרף ממאגלניצא

ושמי ה' לא נודעתי להם.

... עוד ירצה, כי בא האדון ברוך הוא להשיב למשה על ששלחו קודם הקץ, ואמר כי הגם ששם קץ לחושך לצאת בני ישראל מארץ מצרים, והקץ עדיין לא נשלם, יש לך לדעת כי הקץ שעשיתי להאבות הוא בחינת א-ל-ש-די ובו שמתי לגלות גבול ואמרתיו לו די, אבל **בחינה אחרת לא נודעתי**, פירוש **לא אמרתי להם** הקץ שיהיה באמצעות הרהמים אם יבקשו ויעוררו רחמים, כמו שעשו ישראל שבקשו ממני רחמים וידפקו על דלתי הרחמים קודם הקץ, לא נודעתי להם, ולכן **הגם שלא שלמו ימי העינוי והצרה אף על פי כן רחמתי עליהם במדת הויה**, והוא אומרו בתחילה אני ה', והבן.

אור החיים הקדוש

ולא שמעו אל משה מקוצר רוח ומעבודה קשה.

י"ל דקצת מיישראל הרגישו את הגלות הרוחנית שהם נתונים בה במצרים. והיינו מקוצר רוח שנתקצרה ונשללה רוחניותם, ויש שהרגישו רק את הגלות הגשמית, והיינו מעבודה קשה.

הגה"צ ר' נתן געשטעטנער זצ"ל, להורות נתן

ועל פי דבריו ז"ל יש אולי להטעים בפסוק עוד, ולא שמעו אל משה מקוצר רוח ומעבודה קשה, דהיינו שבני ישראל לא שמעו אל משה מחמת שנתקצרה רוחניותם, והטעם שנתמעט הרוחניות הוא מחמת עבודתם הקשה. וזהו, ולא שמעו אל משה (והטעם הוא **מחמת מקוצר רוח**, שנתקצרה רוחניותם, ומחמת מאי נתקצרה רוחניותם, ממשיך הפסוק ואומר, **ומעבודה קשה**, מחמת עבודתם הקשה.

(ואי שרי להוסיף שלימוד זכות זה שייך גם עלינו היום וכו', ובאמת ראינו שמיד לאחר פסוק זה כתיב, וידבר ה' אל משה לאמר בא דבר אל פרעה מלך מצרים וישלח את בני וכו', שהעבודה קשה גרמה לקוצר הרוחניות וע"כ אמר הקב"ה מיד לאחמ"כ להוציאם מהגלות, כן גם אנו במרהה אביה"ד).

המלקט

וגם אני שמעתי את נאקת בני ישראל אשר מצרים מעבידים אותם.

פי שבני ישראל הם הצדיקים צעקו **מדוע נסבב שעל ידי שהמצרים צערו אותם עשו תשובה**. וז"פ אשר מצרים מעבידים אותם, שהמצרים הביאום לעבודת ה', ומדוע לא התעוררו מעצמם לשוב לה' מתוך נחת ולא יצטרך ה' להזכירם על ידי רשעים, ובקשו את ה' שיעוררם ע"י שיתן בלבם הרהור תשובה ולא ע"י צער, כדאי' (הגיגה ט"ז) בכל יום בת קול יוצאת מהר חורב ומכרות שובו בנים שובבים, וגם הצדיקים מבני לוי אעפ"י שהם לא עבדו אבל באו אליהם שאר השבטים שיתפללו בעבורם להצלה, ואי' עבודה זו

תפלה, נמצא שהמצרים גרמו להם ג"כ שיעבדו בתפילה כנ"ל.

זכרון אלעזר, מהרה"ק ר' אלעזר רובין מסאטוב גלאנוב ז"ע בשם חותנו הרה"ק ר' שלמה מסאטוב (בן הרה"ק ר' חנוך העניך מאלעסק) ז"ע

והבאתי אתכם אל הארץ וכו' ונתתי אותה לכם מורשה אני ה'.

תורה צוה לנו משה מורשה (דברים לג, ד). ידוע שיש באדם רמ"ח אברים כנגד מצוות עשה, ושס"ה גידים כנגד מצוות לא תעשה, ובקיום כל המצוות עשה ולא תעשה הרי כל גוף האדם שלם ולא יצטרך לבוא בגלגול עד עשותו ועד הקימו את כל אשר הושת עליו.

וזהו אומרו, והבאתי אתכם אל הארץ ונתתי אותה לכם **מורשה**, ששם תוכלו לקיים כל המצוות, כגון מצות קרבנות ושאר מצוות התלויות בארץ ותשלימו עצמכם. וכי תימא הניחא בהיותנו שרויים בארץ ובזמן שבת המקדש קיים שאז יכולים לקיים כל המצוות, אך בזמן שגלינו מארצנו ונתרחקנו מעל אדמתנו ואין אנו יכולים לקיים מצות קרבנות ומצוות התלויות בארץ במה נשלים עצמנו ומה תהא עלינו. לזה אמר **תורה צוה לנו משה מורשה**, רצונו לומר על ידי עסק התורה, דכל העוסק בתורת עולה כאילו הקריב עולה וכו' (מנחות קי עמוד א), וכן כל המצוות.

הגה"צ ר' יעקב אבן צור זצ"ל, אבי"ד ור"מ פאס, ויקרא יעב"ץ עמוד רסו והובא בחכמי וגאוני מרוקו

ואני אקשה את לב פרעה.

ידועים דברי הרמב"ם שגשגל מפרעה כח הבחירה, וזה לשון הרמב"ם (הלכות תשובה פרק ו הלכה א), **לפי שחטא (פרעה) מעצמו תחילה והרע לישראל הגרים בארצו**, שנאמר **הבה נתחכמה לו**, נתן הדין למנוע התשובה ממנו עד שנפרע ממנו, לפיכך חזק הקב"ה את לבו.

אכן ראשונים אחרים כתבו, שודאי לא נשללה ממנו הבחירה, אלא **שנלקחה ממנו ההשפעה הטבעית שהמכות היו צריכות להשפיע עליו**, וחזר לבחירה רגילה.

ונראה להביא ראיה שלא הופקעה ממנו הבחירה, שהרי בריש פרשת בא כתיב, כי אני הכבדתי את לבו ואת לב עבדיו, ומיד לאח"כ כתיב, ויאמרו עבדי פרעה אליו עד מתי יהיה זה לנו למקוש וגו'.

הרי מבואר, כי גם אחרי שהכביד ה' את לב עבדי פרעה, עם כל זאת רצו שפרעה ישלח את ישראל. **ובעל כרחך שגשגרה בידם זכות הבחירה, רק ניטל מהם כח השפעת המכות להחזירם למוטב**, והעבדים בחרו בטוב מחמת עצמם ופרעה בחר בצד ההפוך.

הגה"צ ר' שמשון פיקוס זצ"ל, תפארת שמשון על התורה

ויאמר למחר.

במכת צפרדע כתיב, ויאמר משה לפרעה התפאר עלי למתי אעתיר לך ולעבדיך ולעמך להכרית הצפרדעים ממך ומבתיך וכו', ומה ענה פרעה על זה, ממשיך הכתוב ואומר, ויאמר למחר וכו'. **פרעה אומר למחר. יהודי אומר היום**. (עפ"י הידוע מ"ד בספרים לא לדחות שום דבר למחר כי לקבל על עצמו תיכף ומיד וכו', וכדפירשו ע"מ דנאמר בהר סיני שם תהא קבורתכם, ופירשו שאדם שאומר כשהגיע ל'שם' אז אחזור למוטב, וע"ז נאמר שהרעיון הזה של שם הוא שם תהא קבורתכם וכו')

מחשבות לב ח"ב

רהשי ההלכה

פסקים ובידור הלכות בדברים
המצויים הלכה למעשה מפסקי
מורן בעל שבט הלוי זצ"ל

בעריכת
הרה"ג ר' ישכר דוב שטיין שליט"א
מור"ן באלעד
בפיקוח הרב הגאון ר' משה שטיין שליט"א
רב דקול חסידי בני ברק, מו"ץ בשבט הלוי
ונח"ס פסקי מורן ישיבת מור

פסקי הלכות

המשך מהלכות שבע ברכות

ד. פנים חדשות: אין מברכים שבע ברכות [בסעודות הנערכות לאחר סעודת הנישואין] אלא אם כן משתתף בסעודה פנים חדשות שלא השתתף עד עתה באף סעודה שנערכה בשבעת ימי המשתה (ש"ע אה"ע ס"ב ס"ז), ומספיק שיהא אורח אחד (ב"ש שם סק"ז, באה"ט סק"ו, פ"ת סק"ד), הפנ"ח צריכים להיות נוכחים בשעת אמירת הברכות ואם הלכו קודם שהתחילו לברך אין מברכים (ח"מ שם סק"א, ובפ"ת סק"ד כ' דאם התחילו לברך ויצאו הפנ"ח גומרים, וע"ע בשו"ת שנות חיים סק"ה ובהאלף לך שלמה אה"ז סק"ז).

ה. מי נחשב לפנים חדשות: מי שהשתתף בחופה ולא בסעודה יש חוששים שאינו נחשב לפנ"ח (בשו"ע ס"ז הביא ד' הרמב"ם שהשומע הברכות בחופה לא נחשב לפנ"ח, וי"א (ד' הרא"ש) שנחשב לפנ"ח וכן המנהג וכן הסכים בח"מ אמנם בב"ש סק"ח וט"ז סק"ד הביאו כמהוה"ש שהסכים לד' הרמב"ם ובשבת הלוי ח"ח סי' ר"פ ס"ז הביא מישועות יעקב בפי"ק סק"ו דלדינא ספק ברכות להקל ואינו נחשב פנים חדשות וכ' מוסכם לפסוק, אמנם בחכמ"א סי' קכ"ט ס"ה שלחן העוז סי' י"ב ס"ד ובשמלה לצבי סק"ד פסקו כה"א, וע"ע בשו"ת א"ס"ד מערכת ברכות סי' א' אות י"ח דבמקום מנהג לא אמרין סב"ל והרי בשו"ע כ' דהמנהג להחשיבו פנ"ח), השתתף בסעודה אע"פ שלא אכל שם אינו נחשב יותר לפנ"ח, אבל אם טעם מכיבוד קל לאחר החופה קודם שהתחילו בסעודה אינו נחשב לשעת סעודה ועדיין נחשב לפנ"ח (תשובת מורן זצ"ל שנדפסה בסוף קונטרס ברכת חתנים של אמור"ר הגאון ר' משה שטיין וע"י באריות בברורי הלכות הכא), אשה וקטן אינם נחשבים לפנ"ח (פ"ת סק"ד בשם זכ"ל"א כיון שאינם מצטרפים למנן עשרה ודלא כחת"ס בחדושים לכתובות דאשה נחשבת לפנ"ח).

ו. האם הפנים חדשות צריך לאכול בסעודה: האורח נחשב לפנ"ח גם אם אינו אוכל שם ובלבד שביאתו היא כדי להשתתף בשמחה (בב"ש שם סק"י נראה דלד' המחבר בס"ח צריך שיאכל שם ולד' הרמ"א בס"א א"צ לאכול שם, ומח"מ סק"י"א וסק"ג נראה דגם לד' המחבר א"צ שיאכל שם, ובק"ש"ע סי' קמ"ט ס"ה ובסידור דה"ח כ' שאין הפנ"ח צריך לאכול שם), ודעת מורן זצ"ל שראוי להדר שיאכל הפנ"ח בסעודה (שבט הלוי ח"ח סי' ר"פ), וי"א דראוי שיאכל עכ"פ מגדנות וכדו' (שו"ת האלף לך שלמה אור"ח ס"צ ג' וכן הי"א ד' הגר"נ קרליץ זצ"ל).

ז. ימים שאין צריך פנים חדשות: בסעודה ראשונה ושניה של שבת אין צריך פנ"ח וכן הדין בי"ט ראשון ושני בסעודה ראשונה ושניה (שו"ע שם ס"ה), אבל בחוה"מ ר"ח וחנוכה צריך פנ"ח (ע"י בשבת הלוי ח"ח סי' ר"פ דלמעשה אין להקל כעבודת ישראל דר"ל דחוו"מ סוכות כפנ"ח, וכמו שכ' בצלל החכמה ח"ב סי' א', ולגבי פורים בבאה"ט הביא מוכנ"ג דצ"ע אם נקרא כפנ"ח ומהר"ש אלגאזי בפני הלכות כ' דהוה כפנ"ח, ובצלל החכמה כ' דבמקום שאין מנהג אין להחשיבו כפנ"ח דסב"ל, פורים קטן אינו כפנ"ח, ניומוק"י אור"ח תרצ"ז), וכ' הרמ"א דנהוג להקל גם בסעודה שלישית בשבת שא"צ פנ"ח וי"א הטעם משום שרגילין לדרוש וחדרשה הוי כפנ"ח ולכן צריך לדרוש בסעודה זו החותן או אחרים (רמ"א שם ס"ח וכן פסקו הרבה אחרונים, וע"י שם בפ"ת סק"ט"ו דברמ"ע מפאנו סי' מ' כ' דעפ"י הוזהר גם סעודה ג' הוי כפנ"ח, ובערוך השולחן כ' דאם מרבים במאכל ובמשתה מברכים אף בלא דרשה).

בידור הלכות

השתתף בסעודת נישואין ולא אכל פת אלא טעם מיני מזונות או בשר וכדומה או שטעם אחר החופה לפני הסעודה ולא נכח בסעודת הנישואין האם יכול להחשב כפנים חדשות והנה ברמ"א שם כ' וז"ל וי"א דאם הוי שם פנ"ח אע"פ שאין אוכלין שם מברך בשבילם לילה יום, ומקור דבריו הם מהר"ן (כתובות ב: ד"ה פנים חדשות) בשם הרמב"ן דכל שבא פנ"ח ועומד שם אע"פ שאינו אוכל שם מברכין ש"ב, והיינו דאף דמסתמת הרמ"א נראה דמודה לדבריו המחבר שהמנהג כד' הרא"ש שכל שלא אכל בסעודת החתונה נחשב לפנ"ח גם כששמע הברכות בחופה אפ"ה ס"ל דלענין השתתפות הפנ"ח בסעודת הש"ב לא בעינן שיאכל שם כדי שיוכלו לברך ז"ב דאין הדברים קשורים זל"ז, אמנם בשו"ת מהר"ט צהלון (מהר"ט"ן) סי' ע"א כ' דמן ההכרח לומר דהרמב"ן סובר כהרמב"ם בפ"י פנ"ח דהיינו אותם שלא שמעו ברכת נישואין ולכן ס"ל דגם כשהפנ"ח לא אכל בסעודה יכולים לברך ז"ב שנחשב כמי שהשתתף בשמחה (וכמו שמי שמעו הברכות בחופה אינו נחשב פנים חדשות אף שלא השתתף בסעודה) דלפי"ה הרא"ש דפנ"ח היינו שלא אכלו בסעודת הנישואין אפי' שמעו הברכות בחופה א"כ בודאי בעינן שיאכל בסעודת הש"ב דא"ל"כ לא מיקרי פנ"ח (וע"י בשו"ת שבט הלוי ח"ח סי' ר"פ שהביא דבריו ודברי הים של שלמה פ"ק דכתובות סי' י"ח שכ' על דברי הרמב"ן שהיא דרך רחוקה ומשמע שנוטה להחמיר וסיים מורן זצ"ל דאף דמהרמ"א משמע שלא חש לדברי מהר"ט"ן מ"מ ראוי לחוש גם בזה לספק ברכות להקל ולהדר אחר פנ"ח שאוכל שם), ועפ"י פשט מורן זצ"ל (בתשובה לאמור"ר הגאון ר' משה שטיין שליט"א שנדפסה בסוף קונטרס ברכת חתנים) הספק בנדו"ד דכיון דחזינו דלד' הרמ"א אין הנידונים שוים להדדי דאף שאנו סוברים דכששמע הברכות בחופה ולא השתתף בסעודה עדיין נחשב כפנ"ח מ"מ כשמשתתף בסעודה אף שאינו אוכל שם יכולים לברך בשבילי' ז' ברכות, והטעם נראה דהוא משום דס"ל דכיון שהפנ"ח נמצא בעת הסעודה הגורמת שמחה אע"פ שאינו משתתף באכילה הרי הוא נחשב כפנ"ח שמברכים בשבילו (דלא דמי להיכא שנמצא רק בעת הברכות בחופה) וא"כ אף שיש מקום להדר אחר פנ"ח שאוכל שם (וכמשי"כ לעיל) מ"מ כיון דמעיקר ההלכה יכולים לברך ז"ב גם כשהפנ"ח אינו אוכל שם א"כ ה"ה דלד' הרמ"א אינו נחשב כפנ"ח אם השתתף בסעודת הנישואין אף כשלא אכל פת או אפילו כשלא טעם כלל, אמנם באופן שטועם אחר החופה מכיבוד קל קודם הסעודה נראה דבכה"ג אינו נחשב שעת סעודה כיון דאינו לא בשעת ז"ב דחופה ולא בשעת ז"ב דסעודה וממילא לפי הנ"ל יכול להחשב כפנ"ח.

וע"כ להלכה למעשה אם השתתף בשמחת נישואין בעת הסעודה וטעם מיני מזונות בשר וכדומה או אפילו אם לא טעם כלל אינו יכול להחשב כפנ"ח, אבל אם טעם לפני החופה קודם הסעודה ולא היה נוכח בעת הסעודה יכול להחשב כפנ"ח.

השתתף בסעודת נישואין ולא אכל פת אלא טעם מיני מזונות או בשר וכדומה או שטעם אחר החופה לפני הסעודה ולא נכח בסעודת הנישואין האם יכול להחשב כפנים חדשות והנה ברמ"א שם כ' וז"ל וי"א דאם הוי שם פנ"ח אע"פ שאין אוכלין שם מברך בשבילם לילה יום, ומקור דבריו הם מהר"ן (כתובות ב: ד"ה פנים חדשות) בשם הרמב"ן דכל שבא פנ"ח ועומד שם אע"פ שאינו אוכל שם מברכין ש"ב, והיינו דאף דמסתמת הרמ"א נראה דמודה לדבריו המחבר שהמנהג כד' הרא"ש שכל שלא אכל בסעודת החתונה נחשב לפנ"ח גם כששמע הברכות בחופה אפ"ה ס"ל דלענין השתתפות הפנ"ח בסעודת הש"ב לא בעינן שיאכל שם כדי שיוכלו לברך ז"ב דאין הדברים קשורים זל"ז, אמנם בשו"ת מהר"ט צהלון (מהר"ט"ן) סי' ע"א כ' דמן ההכרח לומר דהרמב"ן סובר כהרמב"ם בפ"י פנ"ח דהיינו אותם שלא שמעו ברכת נישואין ולכן ס"ל דגם כשהפנ"ח לא אכל בסעודה יכולים לברך ז"ב שנחשב כמי שהשתתף בשמחה (וכמו שמי שמעו הברכות בחופה אינו נחשב פנים חדשות אף שלא השתתף בסעודה) דלפי"ה הרא"ש דפנ"ח היינו שלא אכלו בסעודת הנישואין אפי' שמעו הברכות בחופה א"כ בודאי בעינן שיאכל בסעודת הש"ב דא"ל"כ לא מיקרי פנ"ח (וע"י בשו"ת שבט הלוי ח"ח סי' ר"פ שהביא דבריו ודברי הים של שלמה פ"ק דכתובות סי' י"ח שכ' על דברי הרמב"ן שהיא דרך רחוקה ומשמע שנוטה להחמיר וסיים מורן זצ"ל דאף דמהרמ"א משמע שלא חש לדברי מהר"ט"ן מ"מ ראוי לחוש גם בזה לספק ברכות להקל ולהדר אחר פנ"ח שאוכל שם), ועפ"י פשט מורן זצ"ל (בתשובה לאמור"ר הגאון ר' משה שטיין שליט"א שנדפסה בסוף קונטרס ברכת חתנים) הספק בנדו"ד דכיון דחזינו דלד' הרמ"א אין הנידונים שוים להדדי דאף שאנו סוברים דכששמע הברכות בחופה ולא השתתף בסעודה עדיין נחשב כפנ"ח מ"מ כשמשתתף בסעודה אף שאינו אוכל שם יכולים לברך בשבילי' ז' ברכות, והטעם נראה דהוא משום דס"ל דכיון שהפנ"ח נמצא בעת הסעודה הגורמת שמחה אע"פ שאינו משתתף באכילה הרי הוא נחשב כפנ"ח שמברכים בשבילו (דלא דמי להיכא שנמצא רק בעת הברכות בחופה) וא"כ אף שיש מקום להדר אחר פנ"ח שאוכל שם (וכמשי"כ לעיל) מ"מ כיון דמעיקר ההלכה יכולים לברך ז"ב גם כשהפנ"ח אינו אוכל שם א"כ ה"ה דלד' הרמ"א אינו נחשב כפנ"ח אם השתתף בסעודת הנישואין אף כשלא אכל פת או אפילו כשלא טעם כלל, אמנם באופן שטועם אחר החופה מכיבוד קל קודם הסעודה נראה דבכה"ג אינו נחשב שעת סעודה כיון דאינו לא בשעת ז"ב דחופה ולא בשעת ז"ב דסעודה וממילא לפי הנ"ל יכול להחשב כפנ"ח.

וע"כ פשוט שלהלכה אינו נחשב פנ"ח אם אכל פת בסעודת הנישואין אע"פ שלא היה בעת החופה (או בשעת השבע ברכות בסעודה), אלא שיש מקום לדון מה הדין באופן שלא אכל פת רק טעם מיני מזונות (פחות משיעור קביעות סעודה) או קוגעל בשר פירות וכיו"ב או כשלא טעם כלל אלא ישב שם בעת הסעודה, האם נחשב בזה כמי שהשתתף בסעודת הנישואין וממילא לא יוכל להחשב כפנ"ח (וכן נראה לכאורה מהר"ט"א כתובות ז: ד"ה אמר רב יהודה בת"ד ז"ל וז"ל אבל ראיתי מקצת רבותינו שכתבו אם בא לשם אדם דלא הוה תמן מעיקרא כלל ולא נכנס שם כל ימי המשתה מברכין שבעה ברכות), או שכיון שלא אכל פת אינו נחשב כמי שהשתתף בסעודת הנישואין וממילא יכול להחשב כפנ"ח, וכן יש לדון מה הדין כשטעם לאחר החופה קודם תחילת הסעודה האם יכול להחשב כפנ"ח.

הילולא דצדיקא

גלב"ע
ו' שבט ת"ר
מנו"כ ב'קאליש

הרה"ק
ר' יצחק
מקאליש זי"ע

פועל ישועות

עוני לא היה לי האיך להשיג אפילו פרוסת לחם צנומה, וכאשר נכנסתי לבית האישה הזוהר העומד לקראתינו, האכיל אותי בלחם חמה ובמאכלים ערבים, וממש החיה את נפשי, ולכן הנני חייב לו את חיי, וראוי הוא שאחזיר לו טובה על פעלו הטוב. והסכימו כולם כי בוודאי הצדק בדבריו. מיד הוציא ראש השודדים מתנות לרוב ורצה ליתנו לרבינו, אבל רבינו לא אבה לקבלם, ואמר כי אין ברצוני אלא דבר אחד שתוליוכני לדרכי ואלך לביתי. ויהי כאשר הגיע רבינו לביתו סיפר כל המאורע לרבנית הצדקנית, ואמר לה, 'בגלל שחתכת אז את החלה, לכן לא יצא אח"כ דם...!'

אשכבתיה דרבי

ביום האחרון לימי חייו עלי אדמות, קרא רבינו לבני ביתו ומקורביו וסיפר להם כשהוא מתאמץ מרוב חולשה: פעם בא אל ביתו של חותני הרה"ק הר"ר איתמר מטשיזקוב זצ"ל, יהודי זקן שהיה נראה כפי לבושו כמו קבצן, והעיד רבינו על עצמו ואמר, היה לי מספיק זמן להכיר יהודים כאלה שמראיהם היה כמו עניים וקבצנים ובאמת היו צדיקים נסתרים, על כן הבנתי שהיהודי הזה הוא אחד מהם ואולי אפילו מהגדולים שבהם, ולכן נישתי אליו ונתתי לו שלום ורציתי קצת לדבר איתו, אך למרבית הפלא מיאן לדבר איתי, רק אמר לי שהוא מחכה לביתא חותני. בערב כאשר שב חותני, נכנסו שניהם לחדר כשהם סוגרים את הדלת מאחוריהם, כך שוחחו ביניהם זמן מה, בהיותי אברך צעיר מאוד רציתי לדעת מי הוא זה אותו היהודי הצדיק הנסתר, ועל מה הם מדברים, ולכן נעמדתי מאחורי הקיר ועשיתי אזני כאפרכסת אך לא שמעתי כלום, הרבה זמן לא עמדתי שם כי היהודי יצא ואמר לי, אברך, אצלינו הקיר הוא כמו זכוכית שאפשר לראות דרכו כל הנעשה בחוץ, ואם אומרים לך לא להיכנס, שמע בקולנו.

כמה וכמה פעמים היה היהודי הזה אצל חותני, אולם אף פעם לא ידעתי מי הוא ולא יכולתי להשיגו בשום פנים, אמנם כעבור כמה שנים כשהיהודי הנ"ל היה בפעם האחרונה אצל חותני, בא אלי ואמר לי מי הוא, והיה זה הרה"ק הר"ר לייב שרה'ס זצ"ל, ואמר לי אז שלשה דברים, ואח"כ הוסיף ואמר לי, את הדבר הראשון תבין מיד לאחר שאלך לדרכי. את הדבר השני, תבין כשתגיע לימי הזיקנה. ואת הדבר השלישי, תבין ב' שעות לפני פטירתך מן העולם הזה. והנה כעת זכיתי להבין את הדבר השלישי, ורואה אני מזה שלא אשהה עוד הרבה זמן בזה העולם, ואכן כעבור ב' שעות עלתה נשמתו הטהורה בטערה השמימה, ביום ג' לסדר "והיה היום הזה לכם לזכרון" (פרשת בא) ו' שבט שנת ת"ר. זי"ע ועכ"ל.

הוא היה אומר

סגולה בדוקה לפרנסה: פעם אחת בא אחד להתברך על הפרנסה, אמר לו רבינו, 'ראשית עריסותיכם חלה תרימו וגו', אם ראשית עשייתך בבוקר בקום ממיטתך יהיה קבלת עול מלכות שמים, אזי 'חלה תרימו', יהי התרוממות אף בעיני חולני.

מסופר, כי בימי רבינו היה כומר אחד שהרבה להציק לבני ישראל ועשה להם צרות צרורות, ובאו אנשי העיר אל רבינו, וביקשו ממנו להעיתר בעדם ויתפלל עליהם שיפטרו מן הרשע הזה, שלא יוכל להרע להם, אמר להם רבינו, שברצוני לראות את הכומר הזורר הזה, וכשיעבור ברחוב העיר ליד ביתו יראו לו. וכך היה, וחקרו על הזמן שהכומר יעבור דרך שם, רבינו נעמד ליד החלון, וכאשר עבר הכומר עם חבר מרעיו, מיד הראו לרבינו מי הוא הכומר, הביט בו רבינו בעין חדה והפטיר לאלו שעמדו לידו "כבר כלב מת הוא כצל עובר", אך גמר רבינו לומר את דבריו, נפל הכומר מן המרכבה ומת מיד מיתה משונה, וליהודים היתה אורה ושמחה, כן יאבדו כל אויביך ה'.

שלח לחמך על פני המים

רבינו היה ידוע כבר בצעירותו ברוח הקדש שפיעמה בו, והתדבק במידתו של אברהם אבינו לפתוח דלתות ביתו לכל דצריך. פעם אחת בער'ש כאשר ישב רבינו בביתו, נכנס לבית איזה גוי וביקש שיתנו לו חתיכת לחם לאכול, והיות ובשעה כזו כבר לא היה לחם רק חלות אשר זה עתה הוצאו מהתנור, לא היה נוחא להרבנית הצדיקת ע"ה לבצוע חלה של שבת עבור הגוי, ולכן אמרה להגוי בהתנצלות שאין להם כעת לחם, וכך יצא הגוי מהבית והמשיך בדרכו. רבינו שישב אז בביתו הרגיש בדבר, מיד יצא החוצה ורץ אחר הגוי והתנצל לפניו על העגמת נפש שנגרמה לו, והכניס אותו לביתו, ואמר להרבנית שיחתכו לו פרוסת לחם גדולה, כי אם תחתכי כעת חלות לא יצא מזה דם אח"כ... ודבריו היו לפלא בעיני הרבנית, אך את דבריו לא השיבה ריקם, ולכן מיד פרסה לו פרוסה גדולה כדי להשביע רעבונו. וכאשר גמר לאכול כדי צורכו מהחלה וממאכלי שבת, הודה לרבינו ולהרבנית על גודל רוחב לבם, ויצא לשלום לדרכו.

וכך עברו לערך כ' שנה, פעם אחת נסע רבינו לעבר אונגאר [הונגריה] כדי לחזק העם שבשדות, והיה יוצא מידי פעם לעבר העיירות שבסביבה, פתאום נעצרה העגלה וקפצו אל עבר העגלה קבוצת שודדים, ותפסו את רבינו ומשמשי והובילו אותם אל מעבה היער. כראות רבינו כן הבינו מיד כי נפל הפור והשודדים רוצים לרצוח אותם ח"ו, התחילו להתפלל להקב"ה שיצילם מצרה לרוחה ומאפילה לאורה. וכאשר הגיעו אל מעבה היער יצא לקראתם ראש השודדים, כדי להתנפל אל טרפו, והיה כראות את פני רבינו מיד עמד דום כאילו מנסה הוא להיזכר ענין מה משנותיו עברו. פתאום שאל את רבינו, האם הינך איציק'ל מעיירה טשיזקוב, אמר לו רבינו אכן הדברים! מיד נפל על רבינו וחיבקו ואמר לו בירתא הכבוד, אנא! תמחול לי על התנהגות אנשי כלפי הראבינוער!... השודדים כאשר ראו, תמהו כולם כי מעולם לא ראו ראשם שינהג כן, שאלוהו האם אירע דבר שנעשית פחדן?! אמר להם, לא, וסיפר להם כל ענין הדברים שפעם אחת היה רעב ללחם, ומרוב

אלה תולדות

רבינו איש אלקים קדוש, גדול בנגלה ובנסתר, רב פעלים, מפורסם בעל מופת ופועל ישועות, אשר עליו העידו גדולי צדיקי דורו שהוא משרש נשמת האלשי"ך הקדוש שהתגלה אליו בהקיץ פעמים רבות, ולמד עמו רי"ן דרזין וגילה לו סודות נוראים, הרה"ק הר"ר יצחק מקאליש זצ"ל, הנקרא בחיבת הקודש בפי כל הרה"ק הר"ר איציק'ל קאלישער זצ"ל, (לשון מליצי אש ערך רבינו), והוא היה 'א גוטע יוד' (הרה"ק מרוז'ין זצ"ל), נולד לאביו הקדוש הרב בוצינא קדישא, עבד ה' באמת, (אור התורה [תאומים] שלח), הרה"ק הר"ר ארון לייב מפרמישלאן זצ"ל, בשנת תק"ל, ולאמו הרבנית הצדקנית יענטא ע"ה.

לימים נקרא רבינו לשמש בקודש בעיר קאליש עוד בחיי אביו, למלא מקומו של דודו הגדול הרה"ק הר"ר דוד מקאליש זצ"ל אחי אביו זצ"ל, בן הרה"ק הר"ר מאיר הגדול מפרעמישלאן זצ"ל.

רבינו היה מפורסם לאיש קדוש ופועל ישועות גדול בקרב הארץ, והיה אוהב ישראל ממש במסירות נפש, ונלחם עם אלו שרצו להציק לבני ישראל.

האיש מקדש

ויהי כאשר הגיע רבינו לפרק האישי מקדש, שמע אבי רבינו הרה"ק הר"ר ארון לייב זצ"ל שהנה הגיע הרה"ק הקדושת לוי מבארדיטשוב אל עבר העיר לבוב, מיד נסע לשם כדי להזכיר את בנו רבינו שיזכה לבנות את ביתו בקדושה של מעלה, ויהי כאשר לקח הרה"ק הפיתקא ובו בקשותיו בעיני עבודת ה' ובענין השידוך לבנו רבינו, אמר לו שיואיל נא להמתין באכסניו ימים אחדים, כי הנה יגיע לכאן איש הגון וטוב שיש לו בת שהגיעה לפרקה, ובידו פיתקא שירצה להשתדך עם אדם כשר, אולי יהיה זה זיווג מן השמים, ויסכים להשתדך עמכם וירצה לקחת את בנך לו לחתן. ושב הרה"ק הר"ר ארון לייב לאכסנייתו. ובאותו יום בא לפני הרה"ק הקדושת לוי הצדיק הנסתר הרה"ק הר"ר איתמר מטשיזקוב זצ"ל, אשר עליו העידו הרה"ק הקדושת לוי מבארדיטשוב זצ"ל והרה"ק השרף הגדול מסטרעליסק זצ"ל, אחר שהלכו לשמוע ממנו איך שהוא מתפלל סדר העבודה ביום הכיפורים, אמרו, כי כהן גדול בשעה ששימש לפני ולפנים לא עשה עבודתו יפה יותר מ' איתמר, ולכן כאשר יבנה בית המקדש בימיו, יש כבר אדם הראוי לשמש בקודש הקדשים... ובידו פיתקא שימצא שידוך עבור בתו פייגא שרוצה לשדכה לאדם כשר. אמר לו הקדושת לוי, כי עצתי הוא שתיקח את הבחור איציק'ל בן הרב מפרעמישלאן חתן לבתך. והסכים הצדיק על ידו. מיד שלח הרה"ק מבארדיטשוב אחרי הרה"ק הר"ר ארון לייב זצ"ל ואמר לו, כי ר' איתמר רוצה לשדך את בתו לבנך יצחק, אמר לו הרה"ק זצ"ל, הנה חפץ אני לדעת אם אכן זהו הזיווג הראוי לבני, מיד יצא החוצה, ועבור רגעים אחדים שב ואמר, כי ברצוני להסכים להשידוך ומיד כתבו תנאים כמשפט.

נצור לשונך

עפ"י סדר
הלימוד היומי

הלכות
שמירת הלשון

ב שבת - הלכות אסורי רכילות - כלל ט

יא. וְכַל זֶה אִם הוּא רוּצָה לְהַזְהִירוֹ, כִּדִּי שְׂלֵא יָבוֹא לְיַדִּי אוֹנָאָה. אָבָל אִם כָּבֵר לְקַח מֵאֶחָד סְחוּרָה, וְהוּא יוֹדֵעַ שֶׁרְמָהוּ, אוֹ בְשׂוּי הַמִּקְח אוֹ בְשׂוּרָה חֲסֵרוֹנוֹת, תְּלִי בְזָה, אִם עַל פִּי דִין תּוֹרָה, אִין לוֹ עֵתָה עַל הַמֵּאנָה כְּלוּם, בִּין מִפְּנֵי שֶׁהַאֹנָאָה בְשׂוּי הַמִּקְח הִיָּתָה בְּפִחוֹת מִשְׁתוֹת, וּבִין מִפְּנֵי שֶׁעֵבֵר הַזְּמֵן, כִּדִּי שִׁירָאָה לְתַגֵּר אוֹ לְקַרְבוֹ, אוֹ שֶׁאֵר סָבָה שֶׁבְגָלְלָה הַפְּסִיד הַמֵּתָאנָה, בְּדַאִי מִי שְׁהוֹלֵךְ וּמַעֲוֵר לְהַמְתָּאנָה וּמְרָאָהוּ, אִין שְׁפִלוּנֵי רְמָהוּ, עוֹבֵר עַל אֲסוּר רְכִילוֹת, בִּין דְּעַל פִּי דִין תּוֹרָה, אִין לוֹ עֵלְיוֹ עֵתָה כְּלוּם, שׁוֹב לֹא הָיָה זֶה הַסְּפוּר, כִּי אִם דְּבָרִים בְּעֵלְמָא, וְהוּא כְּרוּכַל שֶׁנֶּזְכָּר בְּכָל מְקוֹם, וְהַגְּהָה - יַעֲזֵן לְקַמְן בְּסוּף סְעִיף קָטָן ל"ד, מַה שֶׁכְּתַבְנוּ שָׁם, בְּאִם שֶׁהוּא מִשְׁעַר בְּהַקְוָה וְכוּ', עֵין שָׁם, וְהוּא הִדִּין כְּפִאוֹן, שֶׁהוּא טוֹעֵן דְּבָרִים מִזָּה לְזָה. וְאִפְלוֹ אִם הַמְתָּאנָה שׁוֹאָלוּ, גַּם בֵּן לֹא יֵאמֵר לוֹ הַאֲמַת. וְכָל שֶׁבֵן אִם הוּא רוּאָה, שְׁעַל יְדֵי דְבִירוֹ וְכוּל הַשְּׁבַנְגָדוֹ לְבוֹא לְיַדִּי הַפְּסִד, גְּזוֹן שִׁיתְפַּסְגָּו, אוֹ שְׂלֵא יִשְׁלַם לוֹ יִתְרוֹן הַמְּעוֹת, שֶׁהוּא חֵיב לוֹ עֲדִין לְעַסֵּק זָהוּ, בְּדַאִי עוֹן גְּדוֹל הוּא לְמִבְיַא לְזָה. אָבָל אִם הוּא רוּאָה, שְׁעַל פִּי דִין תּוֹרָה, יִהְיֶה הִדִּין עִמּוֹ, (אוֹ שִׁיָּהֵא יְכוֹל לְחַזֵּר בּוֹ מִהַמְקַח הַרַע זָהוּ, אוֹ שִׁחְזִיר לוֹ הַאֹנָאָה) וְאִם הִיָּה יוֹדֵעַ הַמְתָּאנָה, לֹא הִיָּה מִתְרַצָּה לְזָה, צְרִיךְ לִזְמֵר לוֹ הַאֲמַת כְּאֲשֶׁר הוּא, כִּדִּי שִׁיּוּצִיא מִחֲבָרוֹ אֶת אוֹנָאָתוֹ. אִךְ צְרִיךְ לְהִיָּתֵר זְהִיר בְּאֵלוֹ הַאֲפָנִים שֶׁאֵכְתַב, וְאֵלוֹ הֵן.

וממשיכים סעיף יב

מקדש מעט

ואיכור שיהיה
בשעת התפילה

בעניין השיבות
עניית אמן

יש לכוין בעניית הקדיש (שו"ע). איתא בזוהר פרשת וילך דף רפ"ה סוף ע"א, אמר רבי יהודה ובוזי יקלו מאן דלא ידע לאוקיר למאריה ולא אתכוון באמן דתנינן גדול העונה אמן יותר מן המברך, ופירש שם בגליון בשם הרמ"ז ז"ל שבודאי אין הפסוק מדבר ברשעים גמורים שאם כן לא יהיה די לעונשם בשיקלו אלא ענין הכתוב במי שאינו מתכוין באמן שדבר קל הוא להבינו ולכוין בו דהיינו הפשוט שבסודות ...

קף החיים מהרה"ק ר' יעקב חיים סופר ז"ע, על או"ח סימן נו סעיף קטן ט

כתב מוהר"ח (מוה"ר חיים וויטאל) ז"ל בסידורו **דיש לקום בקדיש וברכו דערבית של שבת** ששם קבלת הרוח יעו"ש, וכן ב**פורוש עלינו סוכת** וכו' ששם קבלת הנשמה של שבת, ... ולפי זה גם באמירת תיבת נשמת כל חי שאומרים בתפילת הבוקר יש לעמוד ששם הוא קבלת נרנח"ו דנפש מבחינת היום כמו שכתב בשער הכוונות בדרושי שחרית של שבת דף ע"ג ע"א יעו"ש.

קף החיים מהרה"ק ר' יעקב חיים סופר ז"ע, על או"ח סימן נו סעיף קטן ט

האומר קדיש יאמר בשובה ונחת כדי שיאמרו הציבור מיהא שמיה רבא ... ויחזרו לענות אמן אחר שאומר החזן בריך הוא קודם שיאמר לעילא, ואם אמר החזן במרוצה חוטה אחד יאבד טובה הרבה כמו שכתב הש"ג"ה ובספר נוהג כצאן יוסף, ויותר צריך להזהר כשרבים אומרים קדיש שיהיו שוים ולא יהיה אחד מקדים ואחד מאחר ומבלבלים את העונים...

קף החיים מהרה"ק ר' יעקב חיים סופר ז"ע, על או"ח סימן נו סעיף קטן ל בת"ד

הגות בעניני הפרשה

באור החסידות

אמרי אמונה

במשנתו המהורה של בעל ההילולא הרה"ק הרבי ר' משולם זושא מאניפאלי ז"ע

דבר נורא שמע הרה"ק הרבי ר' זושא ז"ע מהרה"ק רבי שמערי"ל מגיד מירשים ביואררחיבא, מה שאמר רבו מרן הבעל שם טוב ז"ע, שקודם ביאת משיח צדקנו יסתלקו כל האותות והמופתים, הניסים הגלויים והמפורסמים הממשיכים ומלהיבים לב האדם לעבודתו יתברך, ואין דבר להחיות נפשו של ישראל רק האחיזה באמונה תמה בהשם יתברך (ארץ החיים אות קפ).

בסולם האמונה השאיר אחריו הרה"ק הרבי ר' זושא ז"ע ברכה והיוזק רב לנפש עייפה, במליצה ישרה כלפי שמיא, דאין לחייב את ישראל מחמת העבירות רח"ל, כי אלמלי היה מעון קדשו יתברך בארץ נגלה לעין כל רואה, והיצר הרע והעולם הזה היה נעלם ורוחק מעיני האנשים, אוי בוודאי לא היו חוטאים. אבל מאחר שהוא בחיפוך, כי מעון קדשו יתברך הוא בשמים ממעל, כדכתיב (תהלים צא ט) "עליון שמת מעונך", תמיד ונעלם מעין כל, וצריך אמונה על זה. והאותות העולם הזה עם היצר הרע הם נגלים לעינינו, דין גרמא בנוקין. ואין תמיה כל כך על איש המוני שנתפתה על ידי היצר הרע לתאוות עולם הזה וחוטא ח"ו, כי גם הגיהנם והגן עדן אינו לגד עיניו, ורק לאמונה גברו בארץ. אבל תאוות העולם הזה הם כולם לגד עיניו, והעין רואה והלב חומד וכלי המעשה גומרים (נפש יהונתן [סוליש] פירשת כיתבוא).

ויקרת האמונה והבטחון בהש"ת רבה ועצומה, ועליה נכון לבקש ולהתחנן, כפי שביאר הרה"ק הרבי ר' זושא ז"ע, הפסוק בתהלים (לט ח) "ועתה מה קויתי ה' תוחלתי לך היא" וגו' (תהלים לט ח). כי המבקש צרכי פרנסה יש עליו כמה מקטריגים אם הוא ראוי לעשות לו שאלתו, אבל המבקש על מידת הבטחון אין עליו שום מקטריגים, ותתקבל תפילתו שיזכה למידת בטחון, ואם דא ביה כולא ביה. וזהו הפירוש "ועתה מה קויתי ה'" - כלומר, מה אקווה אליך שאהיה מובטח שתמלא שאלתי בלא שום קטרוג. תשובה לדבר, "תוחלתי לך היא" - היינו, שתוחלתי תהיה רק לך, והיינו שאזכה למידת הבטחון (שפתי צדיקים [ליינר]).

ובדרך סגולה כללית אמר גם כן, על פי מה שאמר שלמה המלך (משלי לא ו) "תנו שר לאובד ויין למרי נפש". שמחמת שבאמת כל דבר הוא מההשגחה ולא במקרה, וכל מוזנותיו של אדם קצובין לו מראש השנה (בבא בתרא יא). לפיכך, כאשר יש לאדם איזה צער או צרה רח"ל, טוב לשתות שכר ולברך "שהכל נהיה בדברו" - לזכור, שהכל ברצונו יתברך שמו. אך אם כן למה צריך למשקה, הא השותה מים לצמא גם כן אומר "שהכל נהיה בדברו". אלא שכיון שהוא בבטחון גדול באין סוף, יכול לשתות משקה כי הוא ייין המשומר" (שאלות ותשובות פני אריה סימן קא אות ב).

ומובא לספר שפעם אחת בא הרה"ק הרבי ר' זושא ז"ע לבית אחיו הרה"ק הרבי ר' אלימלך ז"ע, ומצאו כשהוא עסוק כולו בחשבון נפש. מששאלו מדוע החשבון גדול כל כך. השיבו - שכפי חשבונו עולה שגן עדן בטח לא יהיה לו, וכמדומה לו שגם עולם הבא לא יהיה לו. ענה הרבי ר' זושא ז"ע: כתיב "והאמין בך" ויחשבה לו צדקה" (בראשית טו ו). מי שמאמין בהש"ת, רוצה הקב"ה לעשות עמו צדקה, ואיזה צדקה עושה הקב"ה עם האדם, ובוודאי שהצדקה הוא כזה שבוכות האמונה מנחילו הקב"ה גן עדן ועולם הבא, אף על פי שאינו ראוי לזה מצד מעשיו. ואמר הרבי ר' אלימלך ז"ע שמהאוד הגיח את דעתו בדברים אלו (בינת ישראל [גרודיסק] תנוכה).

"אף חובב עמים כל קדושי בידך והם תכו להגליך ישא מדברותיך, תורה צוה לנו" וגו' (דברים לג ג-ד) כה אמר הרה"ק הרבי ר' זושא ז"ע: רבונו של עולם, הגם שהראית אהבה לאומות העולם, ונתת אותנו בידם. עם כל זה ואנחנו בשם ה' אלוקינו נזכיר - "כל קדושי בידך", איננו חוזרים מהאמונה שלך. "והם תכו להגליך", הגם שאנו מוכים בשביך, ונרדים. עם כל זה, "ישא מדברותיך", נושאים אנו אנחנו דברך הקדושים, וחוזרים ואומרים "תורה צוה לנו משה מורשה קהלת יעקב" (זהב המנורה).

להבדיל בין ישראל לעמים, כתב בספה"ק נועם אלימלך (בפרשתנו): "ויאמר משה לפרעה התפאר עלי כו' למען תדע כי אין כה' אלקינו" (ח ה). נראה לפרש, דהנה האומות עובדי עבודה זרה בראותם איזה סיבה הבא עליהם, לטובה או לרעה, הם תולים בעבודה זרה שלהם, אבל אין להם חשקות יותר לפארה ולשבחה מחמת הסיבה הזאת. ולא כן ישראל עם הקדוש העובדים את הא-ה' חי וקיים, מכירים נפלאותיו ומשבחים ומפארים אותו על ידי פעולותיו.

ובקנין האמונה כתב בספה"ק קרן לדוד (בפרשתנו): עיקר האמונה שבלב באה מכח מעשים טובים וקבלת עול מצוות, שכאשר יקבל עול מצוות ויקיימם, יגיע לידי אמונה. כמאמר הכתוב "וכל מצוותיך אמונה" (תהלים קט קנא). על כן מציינו, שכל זמן שלא קיבלו ישראל את התורה, אף שראו בעיניהם כל הנסים והנפלאות, וכן נאמר בקריעת ים סוף "ויאמינו בה" (שמות יד לא). עם כל זה, נכשלו - "על נסותם את ה' הוי' ה' בקרבנו אם אין" (שם יז ז). עד שבאו למעמד הנבחר וקבלו התורה, שאז נתחזקו באמונתם. ודבר זה נגלה מקורא הדורות מראש, שבהגיע מעמד קבלת התורה, או אז תתחזק בעם הנבחר האמונה ביציאת מצרים ובהשגחתו ויכלתו יתברך, כיתה שלא תמוט לעולם. וזהו שאמר הכתוב "ולקחתי אתכם לי לעם" - כמתן תורה, "וידעתם" - ע"י זה, "כי אני ה' אלקיכם המוציא אתכם מתחת סבלות מצרים".